

O expunere deosebit de interesantă s-a desfășurat în cadrul celei de a XIX-a ediții a conferințelor organizate de revista „Cuvântul”. Pășind pe urmele unor înaintași celebri ca Zigu Ornea, prof. univ. Marta Petreu, din Cluj, a abordat o temă foarte sensibilă pentru opinia publică românească, problema filo și antisemitismului în cadrul „Junimii” de la Iași, examinând pozițiile unora dintre marile personalități ale acestei societăți: Titu Maiorescu, Mihai Eminescu, Vasile Conta și P.P. Carp, singurul filosemit al acestei generații, apărător și susținător al evreilor români. Chiar dacă unii specialiști din sală nu au fost de acord cu explicațiile Martei Petreu referitoare la rădăcinile antisemitismului din România sau la ierarhizarea atitudinii personalităților prezentate, curajul unei autoare române de a aborda o astfel de tematică și de a afirma răspicat, pe baza unor documente, că Mihai Eminescu a fost antisemit, merită toată lauda și considerația noastră.

Marta Petreu a prezentat aprecieri ale unor intelectuali evrei din secolul al XIX-lea, ca Iuliu Barasch și Moses Gaster, dar și ale lui Titu Maiorescu, potrivit cărora, în Principatele Române dinaintea Unirii, antisemitismul a fost o „marfă de import”, adusă de către intelectuali români ardeleni, mai apropiați de Occident unde fenomenul s-a manifestat de secole. Dar ea a subliniat că determinante au fost, în primul rând, condițiile istorice, că antisemitismul a prins teren când burghezia autohtonă intră în conflict cu clasa de mijloc existentă, formată din străini, inclusiv de evrei. Potrivit autoarei, până în prima jumătate a sec. al XIX-lea, evreii din Moldova și Muntenia nu erau discriminați, trăiau în pace cu vecinii lor români. Antisemitismul în Principate și apoi în România s-a intensificat în momentul imigrării masive a evreilor ortodocși și hasidii din Polonia și Rusia, care nu au dorit să se adapteze societății românești, trăiau izolați și nu au vrut să învețe nici limba română. Aceasta era, de altfel, una dintre cele mai serioase acuze aduse de junimiști evreilor pe care îi considerau un pericol social. Spre deosebire de ceilalți, P.P. Carp s-a recunoscut în public evreofil, iar concurența pe care o reprezentau evreii o considera benefică, stimulativă pentru români. De aceea, el s-a pronunțat în parlament, fără succes de altfel, pentru acordarea drepturilor cetățenești evreilor. Resentimentele față de marea masă a evreilor, stabiliți de curând în țară - a arătat vorbitoarea -, au fost atât de puternice, încât guvernele române

Subiect incitant la conferințele revistei „Cuvântul”

„Filo și antisemitism în secolul al XIX-lea – «Junimea»”

considerat „antisemit fundamentalist” și inspirator al ideologiei legionare -, Maiorescu și Eminescu au reprezentat punctul de vedere al Partidului Conservator, care vedea în evrei o amenințare economică la adresa incipientei clase de mijloc românești, deci ambii pot fi plasați în cadrul antisemitismului economic. Interesantă este evoluția lui Maiorescu; la început el a condamnat antisemitismul, dar mai târziu a făcut pași înapoi, probabil sub presiunea străzii și a apropierei alegerilor și s-a raliat antisemiților. Mihai Eminescu s-a declarat public un adversar al evreilor, din motivații economice și de alteritate, dorea eliminarea lor, dar, potrivit vorbitoarei, antisemitismul eminescian ar fi mai palid decât antiliberalismul și antigrecismul lui.

Într-un co-referat, Maria Ghitta (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj) a subliniat dificultatea de a realiza studii despre antisemitismul din România, deoarece, în timpul regimului trecut, subiectul a fost tabu, de aceea în perioada de după revoluție s-a plecat de la zero și abia acum România începe să aibă responsabilitate față de propriii cetățeni, inclusiv față de evrei. În sfârșit, într-un referat independent, dar legat de subiectul Martei Petreu, intitulat „Toleranța la români în secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea”, Andrei Oisteanu a analizat trei abordări ale acestui concept în ideologia vremii - toleranța ca virtute națională, subiect mult discutat, dar fără să fie aplicat, clamarea toleranței și practicarea intoleranței și toleranța ca viciu național, expresie a slăbiciunii.

Materialele prezentate au fost urmate de discuții vii, printre cei care au luat cuvântul figurând un membru declarat al mișcării legionare, prezent în sală împreună cu un grup de susținători, care a apreciat drept antiromânești unele afirmații ale Martei Petreu și l-a acuzat pe Andrei Oisteanu, nejustificat, că a folosit texte ale unor reprezentanți ai regimului Antonescu, rupte din context.

EVA GALAMBOS

Potrivit istoricului
PAUL JOHNSON

Antisemitismul este o extrem de infecțioasă boală a minții

Antisemitismul nu este o varietate a rasismului, ci, mai degrabă, o extrem de infecțioasă boală a minții - afirmă, în revista americană „Commentary”, pe marginea intensificării antisemitismului în Europa și în lumea arabă, istoricul britanic Paul Johnson, autorul unei binecunoscute *Istorie a evreilor*, apărută și la Editura Hasefer. Imposibil de definit genetic, deci științific, rasismul este totuși inevitabil în societățile omeneski și poate fi limitat prin educație și soluții politice ca cele apărute între țări învecinate, în urma unor evoluții istorice.

Dar antisemitismul nu a fost niciodată asociat cu frontierele. Menționat chiar în Cartea Genezei, primele însemnări privind antisemitismul apar în secolul al treilea î.e.n., la Alexandria, când evreii s-au așezat în zona mediteraneană păstrându-și religia și identitatea socială. Pe acestea s-a suprapus stratul creștin, apoi cel secular, culminând cu cel sovietic și cu atrocitățile naziste. Acum există stratul din ce în ce mai intens abomusulman.

Caracterul izbitor al antisemitismului este iraționalitatea: acuzațiile sunt contradictorii, ilogice și inconsistente, putând deveni nu doar instinctuale, ci și sistematice.

Antisemitismul este autodestructiv. Exemplele istorice abundă: declinul Spaniei din cauza persecuțiilor antievreiești desfășurate de Inchiziție (și în urma refugiumului evreilor în Țările de Jos, înflorirea acestora). Alți beneficiari au fost Anglia, care, în mijlocul secolului al XVII-lea, a renunțat la antisemitismul instituțional. În coloniile englezești din Lumea Nouă, apoi în noua republică, antisemitismul nu a avut niciodată forță de lege.

Există tendința de a atribui succesul revoluțiilor industriale din secolul al XIX-lea din Anglia și Statele Unite rolului semnificativ jucat de imigrarea evreilor. Antisemitismul s-a dovedit a fi din nou autodestructiv în Europa. Slăbirea Franței în urma convulsii politice din cauza „Afacerii Dreyfus” a dus la pierderile din cele două războaie mondiale. Restricțiile impuse evreilor în Rusia, pogromurile încurajate de regim au determinat emigrarea de proporții a evreilor în Anglia și Statele Unite, în beneficiul economic și cultural al acestora. Totodată, în sistemul sovietic, vechile

practici și legislații antisemite au fost extinse asupra întregii populații, efectul fiind o corupție nestăpănită.

Forța autodestructivă a antisemitismului hitlerist este comparabilă cu ce s-a întâmplat cu arabii în ultimul secol. Consecințele refuzului acestora de a coopera cu sionismului, de a investi în educație, tehnologie, industrie și servicii sociale reprezintă una din cele mai mari oportunități pierdute în istorie, comparabilă cu cea a Spaniei din secolul al XVI-lea. Peste 100 de milioane de arabi au eșuat în cele patru războaie și în cadrul nenumăratelor atacuri teroriste și infitade purtate sub flamura antisemitismului împotriva micului Israel. Cheltuind miliarde de dolari pe arme și propagandă, în mod

irațional, au omis să-și modernizeze societățile, să introducă democrația, respectul legii. Johnson atage atenția și asupra fenomenului de antiamericanism care merge mână în mână cu noul val de antisemitism din Europa, o altă moștenire din *Mein Kampf* (partea a doua, nepublicată). Din ce în ce mai răspândită ură față de americani, chiar demonizarea acestora, este tot o boală mentală.

„Prevăd apropierea unei noi crize în patologia națiunilor. Încă o dată, America este singurul doctor capabil să ofere un tratament și nu putem decât să ne rugăm să nu fie prea târziu pentru ca pacientul să-și revină în simțire”, conchide Paul Johnson.

EVA TUȚUI

În Cehia, numărul incidentelor antievreiești s-a dublat în 2004

se arată în cel de-al doilea Raport anual al Ligii împotriva antisemitismului

În 2004, acțiunile și luările de poziții antisemite în Republica Cehă au crescut substanțial. Aceste date sunt cuprinse în cel de-al doilea Raport anual al Ligii împotriva antisemitismului, dat publicității la Praga. Documentul analizează atât formele active, cât și cele pasive ale antisemitismului, de la atacurile fizice împotriva evreilor până la forme deosebit de subtile. Purtătoarea de cuvânt a Ligii, Johanka Lomova, a declarat că, deși comparativ cu alte țări vecine, cum ar fi Polonia și Germania, în Republica Cehă s-au înregistrat mult mai puține incidente antievreiești, numărul lor s-a dublat față de perioada precedentă. Potrivit Raportului, în 2004, au avut loc șase atacuri împotriva evreilor, cele mai multe lângă sinagogi, autorii fiind „capetele rase”, tineri extremiști. Până atunci nu au avut loc astfel de fenomene pe teritoriul ceh. Atitudinea publică față de evrei este puternic influențată de perceperea de către cetățeni a Israelului, constată documentul. Un sondaj de opinie efectuat vara trecută de cel mai citit ziar din Cehia a numit Israelul ca fiind țara cea mai puțin agreată de cehi. Dar, potrivit Johankai Lomova, sondajul a fost părtinitor, deoarece cititorilor li s-au oferit doar câteva țări din care puteau să aleagă. Raportul include atât incidente antievreiești,

cât și antiisraeliene. Liga a folosit o definiție elaborată de Conferința „Global Forum against Antisemitism”, desfășurată anul trecut în Israel, care consideră drept manifestări antisemite și demonizarea Israelului, contestarea dreptului la existență a statului evreu și criticile privind nerespectarea de către Israel a drepturilor omului. Se apreciază că intensificarea activităților antisemite s-a produs după un atentat cu bombă împotriva unui automobil situat în fața unui cazinou din Praga. Atât proprietarul cazinoului, cât și atentatorul erau cetățeni israelieni. Au avut loc două cazuri de profanări ale monumentelor sau cimitirelor evreiești, dublu față de situația din 2003. Raportul a constat o creștere dramatică a concertelor neonaziste, unde folosirea zvezticilor și a lozincilor antisemite este un lucru obișnuit. În ceea ce privește literatura antisemită, documentul consemnează un articol, publicat în „Revista Catolică” - o publicație de pe Internet -, în care se face o legătură între bolșevism și iudaism, o acuzație frecvent lansată de extrema dreaptă europeană. Această revistă a organizat și o conferință despre iudaism, în care lectorul, istoricul american E. Michael Jones, a declarat că evreii sunt fiii Satanei. Biserica Catolică oficială din Republica Cehă se delimitează de această publicație. (E.G.)

Ucraina a marcat 64 de ani de la masacrele de la Babii Yar

Supraviețuitori, oficialități ucrainene de rang înalt și lideri a comunității evreiești au participat, pe 5 octombrie, la ceremoniile organizate în memoria evreilor uciși de naziști cu 64 ani în urmă la Babii Yar. La sfârșitul lui septembrie 1941, după ocuparea Ucrainei, forțele naziste aflate în Kiev i-au adunat pe evrei și i-au mână până la marginea prăpastiei ce purta acest nume și i-au împușcat. În câteva zile au fost omorâți peste 33.700 de evrei, după ce, anterior, tot acolo, naziștii au executat peste 100.000 de persoane, printre care mii de prizonieri de război, militari ai Armatei Roșii și partizani. În mesajul transmis națiunii cu acest prilej, președintele ucrainean, Viktor Iușcenko, a declarat că „tragedia de la Babii Yar rămâne o amintire dureroasă pentru toți ucrainenii. Masacrele reprezintă o pagină neagră a istoriei Ucrainei, ca și foamea în masă”. Iușcenko s-a referit la milioanele de ucrainenii care au murit de foame în perioada 1932-33, din cauza campaniei de colectivizare forțată a lui Stalin, în timpul căreia țărănilor li s-a luat și ultimul grâu de în hambar. În timpul ceremoniilor de la Babii Yar - astăzi un parc memorial -, participanții au ținut un minut de reculegere și au depus coroane și jerbe la monumentul ce marchează zona unde s-au desfășurat execuțiile.

Israelul a cerut la O.N.U. stabilirea unei Zile a Holocaustului

Pentru prima oară, Israelul a prezentat Adunării Generale a O.N.U. un proiect de rezoluție privind stabilirea unei Zile a Holocaustului. Potrivit propunerii, această zi ar fi 27 ianuarie, ziua eliberării lagărului de la Auschwitz-Birkenau. În proiectul de rezoluție se cere organizației internaționale să condamne încercările de negare a Holocaustului și să inițieze programe de studii în problema Holocaustului în toate statele membre ale O.N.U. Rusia, S.U.A., Australia și Canada s-au declarat coautoare ale rezoluției, care este susținută și de țările membre ale U.E. și de alte state europene.

Un plan național de acțiune împotriva urii de rasă

Cu câteva luni în urmă, Frank Dimant, vice-președintele executiv al „B'nai B'rith” din Canada, atrăgea atenția că, în această țară, antisemitismul se apropie de nivelul celui înregistrat în Europa. Dar acum - a declarat el ziarului „The Jerusalem Post” -, chiar dacă numărul incidentelor este în creștere, lucrurile se schimbă în bine, datorită schimbării în atitudinea publică. Dimant și-a exemplificat afirmațiile prin decizia statului canadian de a-l deporta în Germania pe Ernst Zundel, binecunoscut pentru tezele lui de negare a Holocaustului, după ce ani și ani a răspândit materiale de incitare la ură, câștigându-și mii de adepți în Canada. Un alt exemplu a fost sancționarea lui David Ahenakew, un fost erou al indienilor canadieni, și retragerea prestigiosului Ordin al Canadei după ce a fost condamnat pentru proliferarea urii. Ahenakew i-a numit pe evrei „o molimă” și a declarat că Holocaustul a fost o măsură bună.

Potrivit ministrului canadian al justiției, Irwin Cotler, fost președinte al Congresului Evreiesc Canadian, guvernul este decis să lupte împotriva tuturor formelor de antisemitism. Esențial este - a subliniat Cotler - ca guvernul „să exercite o conducere morală”. Deoarece „lipsa de acțiune și indiferența contribuie la alimentarea unor astfel de manifestări, este important ca în primul rând oficialitățile să condamne orice atac la valoarea intrinsecă și demnitatea evreilor”.

Cotler - care a condamnat în Camera Comunelor incendiarea, în 2004, a unei școli evreiești - s-a angajat să elaboreze un plan național de acțiune împotriva rasismului și antisemitismului. Împreună cu colaboratorii săi și alte ministere, el a pus la punct un plan în 13 puncte vizând reducerea incidentelor crescânde și intensității manifestărilor de ură de rasă din Canada. Prin această acțiune, autorii proiectului au atras atenția atât guvernului, cât și presei, asupra acestei probleme, stimulând și inițiative private cum este FAST (vezi R.E. nr. 231-232/2005), care să ajute la stoparea creșterii antisemitismului în țară. Cotler a vorbit și despre „noul antisemitism”, care respinge dreptul evreilor de a avea un stat. (E.G.)